

**Landstinget
i Värmland**

Revisionskontoret
AM

Rev/17027

Forskningsfonder

Rapport 17-17

Forskningsfonder

Bakgrund

Landstingets revisorer har ansvar för att genomföra årlig granskning av landstingets samtliga verksamheter. Utifrån detta uppdrag och ansvar har landstingets revisorer utarbetat dokumentet ”Granskningsstrategi” i vilket de beskrivit de områden som revisorerna främst ska fokusera på under innevarande mandatperiod. Baserad på granskningsstrategin gör revisorerna en årlig riskbedömning och revisionsplan. I ”Revisionsplan 2017” gör revisorerna bedömningen att det bör genomföras en granskning avseende landstingets hantering av de så kallade forskningsfonderna.

Landstingets revisorer gjorde 2008 en uppföljning av rapporten ”Utbildnings- och utvecklingsfonder inom hälso- och sjukvården” nu benämnda forskningsfonder från 2001. I uppföljningen från 2008 gjordes en översiktlig genomgång av hur fonderna hade tillförts medel och hur dessa medel använts. Regelverket kring fonderna uppdaterades av ekonomistaben under 2009, bland annat utifrån revisorernas iakttagelser. Sedan regelverkets uppdaterades 2009 har landstingets hälso- och sjukvård organiserats om, vilket medför ett det finns risk att regelverket inte i alla delar är ändamålsenligt. Av den anledningen genomför landstingets revisorer nu en granskning.

Behållningen i landstingets forskningsfonder uppgick vid delårsrapport 2 2017 till 37,6 Mkr och på balansdagen 2016 till 33,6 Mkr. 2015 uppgick fonderna till 28,4 Mkr.

Syfte

Syftet med denna granskning var att bedöma om det regelverk som finns kring de s.k. forskningsfonderna är ändamålsenligt och uppdaterat för att passa in i landstingets nuvarande organisation av hälso- och sjukvården. Granskningen ska också belysa hur regelverket för fonderna följs.

För att uppnå syftet med granskningen ska följande revisionsfrågor besvaras:

- Hur ser gällande regelverk ut?
- Bör regelverket uppdateras?
- Hur används forskningsfonderna?
- Följs gällande regelverk?
- Om granskningen påvisar brister, vilka rekommendationer ges?

Avgränsning

Granskningen har avgränsats till användningen av forskningsfonderna under 2016 och 2017.

Revisionskriterier

Granskningen har utgått från landstingsfullmäktiges beslut samt tillämplig lagstiftning, föreskrifter och riktlinjer.

Ansvarig nämnd

Landstingsstyrelsen är ansvarig nämnd för landstingets verksamhet. Styrelsen ansvarar också för styrning, uppföljning och intern kontroll.

Metod

Granskningen har genomförts i form av analys av dokument och intervjuer med redovisningschef samt landstingsjurist. Frågor via e-post har också ställts till ett urval av controllers som ansvarar för större kliniker. Rapporten är sakgranskad av de personer som intervjuats.

Resultat

I landstingets redovisning vid delårsrapport 2 2017 finns 41 forskningsfonder till ett belopp av 37,6 Mkr. Stora behållningar finns på Onkologkliniken och kirurgkliniken vid centralsjukhuset i Karlstad och vid sjukhuset i Torsby.

1. Hur ser gällande regelverk ut?

Det regelverk för utbildnings- och utvecklingsfonder s.k. forskningsfonder, som är framtaget senast, fastställdes av landstingsstyrelsen i oktober 2009. Regelverket baseras på landstingsstyrelsens beslut i ärendet från 1995 och den uppdatering av regelverket som gjordes 2005 samt synpunkter framförda från landstingets revisorer i en revisionsrapport från 2008.

I regelverket anges vem som får inrätta och avsluta fonder, ändamål och syfte med fonderna samt vilka medel som är godkända att tillföras fonderna. Det finns också regler för att ta emot gåvor eller donationer.

I regelverket finns att antal benämningar, exempelvis divisionsbegreppet, som inte längre är tillämpliga i användandet av fonderna. Regelverket från 2009 är det som fortfarande gäller och finns på landstingets hemsida. Det finns också lokala riktlinjer ute på en del av klinikerna. Medicinkliniken har till exempel tagit fram en egen riktlinje för användandet av fonderade medel. I medicinklinikens riktlinjer finns vissa förtydliganden när det gäller vidareutbildning. Även Neurologi- och rehabiliteringskliniken vid CSK har en egen komplettering till regelverket. Sjukhuset Torsby har eget regelverk med hänvisning till det reglemente som togs fram av hälso- och

sjukvårdsförvaltningen år 2001, alltså inte det senaste som togs år 2009 av landstingsstyrelsen.

Följande frågor skickade som e-post till ett antal controllers med uppdrag i kliniker med forskningsfonder.

- Har de kliniker du är controller för tagit fram ett eget regelverk/riktlinje kring användandet av forskningsfonder? Vi önskar i så fall ta del av den.

Det inkom riktlinjer/regelverk från Onkologkliniken som har en forskningsfond för cancersjukvård. Sjukhuset i Torsby har tre fonder och det regelverk som inkom togs fram av hälso- och sjukvårdsförvaltningen år 2001, och bygger således inte på det senaste regelverket som antogs av landstingsstyrelsen år 2009.

- Vem (befattning) på dina kliniker har beslutanderätt över att ta emot medel till fonden, både ev. donationer/gåvor från privatpersoner eller från läkemedelsföretag?

Svaren som inkom visar att för sjukhuset i Torsbys del har endast sjukhuschefen beslutanderätt över att ta emot medel till fonderna. Hos Onkologikliniken är dess verksamhetschef ansvarig för fonden.

- Sker det någon form av marknadsföring/reklam för att erhålla donationer/gåvor från privatpersoner?

Bland de svar som inkom anger Onkologkliniken att viss information ges om att sätta in pengar på Onkologklinikens fond. Övriga svar anger att ingen marknadsföring eller reklam sker i syfte att erhålla donationer eller gåvor från privatpersoner eller företag.

- Vem (befattning) på dina kliniker har attesträtt för att använda medel från fonden?

Utifrån svaren kan konstateras att i sjukhuset Torsby är det endast sjukhuschefen som beslutar om utdelning ur fonderna. Beslut ska tas i samråd med sjukhusets ledningsgrupp. Av övriga svar framgår att det är verksamhetschef eller klinikchef som har ansvaret för fonden.

- Vad används i huvudsak fondmedlen till på dina kliniker?

De huvudsakliga användningsområdena för medlen är enligt svaren kurser samt resa och logi i samband med kursdeltagande. Även vissa föreläsningar som arrangeras för sjukhusets personal finansieras genom medel ur fonderna.

Ett par av svaren anger att fondmedlen används för att finansiera forskningsskötersketjänster. Det gäller exempelvis Onkologikliniken.

2. Bör regelverket uppdateras?

Som har konstaterats i granskningens inledning är delar av nuvarande regelverk inaktuellt och bör uppdateras med gällande beteckningar.

Begreppen division och divisionschef bör till exempel inte vara kvar. Hälso-och sjukvårdens organisation har förändrats sedan föregående riktlinjer skrevs år 2009. Eftersom det finns lokala regelverk på en del kliniker bör även dessa omfattas av en översyn så det blir en enhetlighet i de regler som gäller för forskningsfonderna.

I översynen bör förutom ekonomi även juridiska och etiska frågor beaktas, såsom huruvida en landstingsverksamhet bör göra reklam eller marknadsföring för sin forskningsfond.

3. Hur används forskningsfonderna?

När det gäller vad som kan tillföras fonderna, står i regelverket:

”Medel som godkänns för att tillföras forskningsfonden ska vara intäkter härledda från något av nedanstående orsaker:

- ersättning för klinisk läkemedelsprövning
- ersättning för vetenskaplig behandlingsstudie som utförs vid sidan av ordinarie arbetsuppgifter
- medel i form av gåvor, donationer där ändamålet med gåvan, donationen klart framgår och att mottagaren klart kan motsvara givarens krav på ändamål”
- ersättning för insatser som utföres av de anställda utanför av landstinget ersatt arbetstid.

Generellt gäller att endast nettoöverskottet skall kunna tillföras fond, dvs. landstingets kostnader inom respektive verksamhet skall vara täckta. Verksamheten skall utarbeta rutiner för hur detta säkerställs.”

Enligt regelverket ska fonderna användas till något av eller en kombination av följande alternativ:

”- forskning inom verksamhetens område och även i några fall finansiering av forskningsskötersketjänst.

- vidareutbildning av personal i syfte att öka kompetensen inom verksamhetsområdet
- utvecklingsinsatser riktade mot verksamhetens målbeskrivning och verksamhetsplan
- personalvård (hit inräknas friskvårdsinsatser och personalsociala insatser)”

De lokala regelverk som förekommer i granskningen har också liknande formuleringar.

Det kan konstateras att begreppen i regelverket är väldigt vida och kan inrymma ett antal olika typer av aktiviteter, exempelvis punkten

”personalvård”, där julbord och liknande har förekommit.

I samband med årsbokslut upprättas en blankett för varje fond med en redovisning av användandet under året. Blanketterna finns med som specifikationer till konto 2997 Forskningsfonder i landstingets redovisning. En genomgång av fondernas redovisade blanketter för verksamhetsår 2016 visar att posten ”tillförda medel” till största delen kommer från läkemedelsföretag. Undantag är Onkologikliniken som under 2016 under rubriken ”kondoleanser” har ca 250 tkr i tillförda medel. Även sjukhuset i Torsby har under 2016 mottagit medel i form av ett dödsbo från en privatperson till ett belopp av ca 280 tkr.

Största posten under ”disponerade medel” är i regel kurser och konferensavgifter.

Det finns också en post ”övrigt” som för några fonder är den största utgiftsposten och som inte har någon tillhörande specifikation. I något exempel finns beloppet 30 tkr under rubriken ”övrigt” och det är svårt att avgöra om det är något som rymms inom regelverket, då ingen tillhörande specifikation finns.

Det kan också noteras från genomgången av specifikationerna att större delen av fonderna har ökat sin behållning från under 2016. Fondernas totala behållning har också ökat. Även från årsskiftet till delårsbokslutet per den 31 augusti 2017 har fondernas totala behållning ökat.

Vidare kan noteras från genomgången av specifikationerna att ett antal av forskningsfonderna inte har använts under 2016, varken tillförts medel eller förbrukat medel och att endast någon enstaka fond har med någon bilaga till specifikationen med kompletterande uppgifter.

Sammanfattande slutsatser och rekommendationer

Våra sammanfattande slutsatser i denna granskning är att det finns delar i nu gällande regelverk som inte är aktuella och uppdaterade utifrån nuvarande organisation och som bör uppdateras och förtydligas samt i vissa fall kompletteras. Det gäller exempelvis personalsociala åtgärder och reglerna för vilka gåvor/donationer som får tas emot. Det är också viktigt att de lokala regelverk som finns ute i verksamheten inte innehåller avvikelser från det regelverk landstingsstyrelsen fastställer.

Vi rekommenderar därför landstingsstyrelsen att se över regelverket kring forskningsfonderna.

Anders Marmon
Certifierad kommunal
yrkesrevisor